

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők ellen irányuló családon belüli erőszak felszámolása (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/05)

Előadó: **Mário SOARES**

2012. május 24-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A nők ellen irányuló családon belüli erőszak felszámolása.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 138 szavazattal 3 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB már 2006-ban megfogalmazta véleményét a nők ellen irányuló, családon belüli erőszakról ⁽¹⁾, kifejezve a civil társadalom aggályait ebben a kérdésben. Az akkor megfogalmazott ajánlások továbbra is érvényesek, így ebben a véleményben nem ismételjük meg őket.

1.2 A civil társadalom képviselőjeként és tudatában annak, hogy a nemi alapú és különösen a családon belüli erőszak problematikája mindenkit érintő kérdés, az EGSZB megerősíti azzal kapcsolatos elkötelezettségét, hogy minden lehetséges eszközzel küzd a káros jelenség ellen, és többek között azt tervezi, hogy két évente vitát rendez a tárgyban.

1.3 Az EGSZB az alábbi ajánlásokat intézi az európai intézményekhez és a tagállamokhoz:

1.3.1 **emberi jogok:** a családon belül elkövetett nemi alapú erőszakot tekintés az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésnek. Ez lehetővé tenné, hogy holisztikus és ágazatokon átfelölő választ dolgozzanak ki a problémára;

1.3.2 **a biztonsággal és a kockázattal kapcsolatos paradigmák:** vezessenek be intézkedéseket a biztonsággal és a kockázattal kapcsolatos paradigmák megváltoztatására, kialakítva azt a meggyőződést, hogy a nők ellen irányuló, családon belüli erőszak nem egyéni és elszigetelt, a magánélet részét képező probléma, hanem biztonsági és közrendi kérdés;

1.3.3 **megelőzés:** megfelelő forrásokkal és szakosodott személyzettel ellátott multidiszciplináris támogatóközpontok létrehozásával dolgozzanak ki egy a családon belüli erőszak megelőzését célzó politikát, valamint olyan tárcaközi cselekvési terveket, amelyek a családon belüli erőszak kiküszöbölése érdekében tett erőfeszítésekbe bevonják a férfiakat és a fiatalokat;

1.3.4 **a védelemre irányuló politikák:** az erőszak áldozatául esett nők számára garantáljanak elsőbbséget a lakhatáshoz, a gazdasági segítséghez, a képzéshez, valamint a méltányos és az „egyenlő munkáért egyenlő bért” elvének megfelelő munkához jutás terén;

1.3.5 **a statisztikai kritériumok összehangolása:** folytassák a nemi alapú erőszakos cselekmények nyilvántartásba vételi kritériumainak harmonizációját az összegyűjtött adatok összehasonlíthatóságának garantálása érdekében;

1.3.6 **oktatás:** biztosítsák, hogy az oktatás hozzájáruljon a gondolkodásmód átalakításához. Ehhez többek között az szükséges, hogy valódi koedukációs programokat hajtsanak végre, a tankönyvekben ne alkalmazzanak többé nemi előítéleteket közvetítő nyelvezetet, a tanárok számára pedig biztosítsanak olyan alap- és továbbképzést, amely figyelembe veszi a – különösen a családon belül elkövetett – nemi alapú erőszak problémakörét;

1.3.7 **médiák:** garantálják az audiovizuális médiaszolgáltatók szülő irányelv ⁽²⁾ tényleges végrehajtását, hogy véget vessenek annak a gyakorlatnak, hogy a nőkről negatív képet sugároznak a médiában, így különösen a reklámokban.

1.3.8 **egészség:** erősítsék meg azt a meggyőződést, hogy a családon belüli, nők ellen irányuló erőszak az egészség tekintetében kockázati tényező;

1.3.9 **közös felelősség:** erősítsék meg és támogassák azokat az intézkedéseket, amelyek fokozzák a férfiak és nők közös felelősségét a gyermekek, az idősebb szülők vagy a speciális szükségletekkel rendelkező családtagok ellátása iránt;

1.3.10 **a civil szervezetek:** támogassák a családon belüli erőszak áldozatául esett nőket segítő, illetve a nemi alapú erőszak elleni küzdelemmel kapcsolatos tájékoztatást/képzést célzó fellépéseket kidolgozó szervezeteket;

1.3.11 **a nemi alapú erőszak elleni küzdelem európai éve:** szenteljenek egy európai évet a nemi alapú erőszak elleni küzdelem témájának;

1.3.12 **az Európa Tanács egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról:** az EGSZB nyomatékosan kéri az Európai Uniót és az összes tagállamot, hogy írják alá, ratifikálják és hajtsák végre ezt a 2011-ben elfogadott egyezményt.

⁽¹⁾ HL C 110., 2006.5.9., 89–94. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2010. március 10-i 2010/13/EU irányelve.

2. Bevezető

2.1 Minden, személy elleni erőszakos cselekmény sérti az áldozat méltóságát, testi és lelki épségét, az emberi jogokat, valamint károsítja a demokratikus társadalom alapjait.

2.2 Mivel az államoknak kötelességük, hogy tiszteletben tartás, védjék és előmozdítsák polgáraik jogait, ezért jelentős közforrásokat kell beruházniuk olyan speciális szolgáltatásokba és szakemberekbe, amelyek, illetve akik képesek ellátni ezt a feladatot.

2.3 A társadalom elítéli a nyilvánosan elkövetett erőszakot, és támogatja az állami fellépést az erőszakos cselekményben bűnös elkövetők üldözése és megbüntetése érdekében.

2.4 Van azonban egy másfajta, csendesebb fajtája is az erőszaknak, amely a családokon belül és esetenként durvább módon jelenik meg. Ez a családon belüli erőszak.

Egy család bármely tagja áldozatul eshet – alkalmanként vagy állandó jelleggel – különböző típusú erőszakos cselekményeknek, amelyek kimenetele akár halál is lehet.

2.5 Bár a család minden tagja megérdemli, hogy a hatóságok meghallgassák őket, foglalkozzanak velük és eljárjanak érdekében, az igazság az, hogy a legszisztematikusabban érintett csoport a nők. Világszinten a nők körében továbbra is a családon belüli erőszak az egyik legjelentősebb halálozási ok. Ez az oka annak, hogy e vélemény a nők ellen irányuló, családon belüli erőszakot helyezi a középpontba.

2.6 Az Európai Unió a nők elleni erőszakot az alábbiak szerint határozza meg: „olyan, nemi alapú erőszakos cselekmény, amely a nők számára fizikai, szexuális vagy pszichológiai sérülést, illetve szenvedést eredményez vagy eredményezhet, beleértve az ilyen cselekményekkel való fenyegetést, a kényszert, vagy a szabadságtól való önkényes megfosztást, mind a közéletben, mind a magánélet területén”⁽³⁾.

2.7 A hatóságok és a társadalom különféle, szervezett vagy szervezetlen szektorai által évtizedek óta kifejtett erőfeszítések ellenére az erőszaknak ezt a formáját továbbra is magánügynek tekintik, holott valójában az egész társadalmat érintő problémáról van szó.

2.8 A családon belüli erőszak bűncselekmény, amelyet a törvénynek büntetnie kell. Az EGSZB elismeri az EU különböző tagállamai által annak érdekében tett erőfeszítést, hogy szigorúbb intézkedésekkel sújtsák az elkövetőket. Mindazonáltal fel kellene tárnai a jelenség mélyben gyökerező okait is, és meg kellene határozni az annak felszámolásához szükséges stratégiákat – amelyek tartalmazzák többek között a jelenség férfiak általi jobb megértését.

2.9 Másrésztől a gazdasági válság az EU számos országában komolyan kihat a szociálpolitikára. Az alapvető közszolgáltatások, mint az egészségügy, az oktatás és a szociális szolgáltatások szintje csökken, miközben a családoknak, különösen pedig a nőknek nagyobb mértékben van ezekre szükségük. Tanúi

lehetünk nőknek szánt segítségnyújtási szolgálatok és a bántalmazott nőket fogadó központok bezárásának, a nemek közötti egyenlőséget célzó központi részlegek költségvetése csökkentésének, a megelőzési projektek és a médiakampányok leállításának stb.

2.10 A gazdasági egyenlőtlenségek és a nőkkal szembeni megkülönböztetés – például a foglalkoztatás vagy a más gazdasági forrásokhoz való hozzájutás terén –, továbbá a nemi alapú sztereotípiák és a patriarchális társadalom makacs fennmaradása, valamint a gazdasági függetlenség hiánya csökkenti a nők fellépési képességét és fokozza kiszolgáltatott helyzetüket a családon belüli erőszakkal szemben.

2.11 A jelenlegi gazdasági válság és az abból való remélt kilábalás érdekében bevezetett politikák, valamint a gazdasági liberalizáció és az állami szektor privatizációja nemcsak a nemi alapú munkamegosztást erősítik meg, hanem fokozzák az egyenlőtlenséget is, erősítve azokat a tényezőket, amelyek kiváltják az erőszakot.

2.12 Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) megállapította⁽⁴⁾, hogy a globalizáció káros hatásokkal jár a szociális struktúrákra. A szabályozatlan globalizáció következtében megjelenhetnek a nők elleni erőszak súlyosabb formái is, különös tekintettel az embercsempészetre.

2.13 A kisebbségi csoportokhoz tartozó nők, a migráns nők, a vidéki és távol eső településeken szegénységben élő nők, a börtönbüntetésüket töltő, intézményekben elhelyezett, mentális vagy fizikai fogyatékkal élő nők és az idősebb nők jobban ki vannak téve az erőszak veszélyének.

2.14 Ez a saját kezdeményezésű vélemény fel kívánja mérni a nők ellen, irányuló családon belüli erőszak mértékét Európában, igyekszik áttekintést nyújtani az eddig meghozott intézkedésekről, és jobban tudatosítani kívánja a társadalomban ezt a problémát.

2.15 A szervezett civil társadalom szószólójaként az EGSZB kész arra, hogy az ilyen jellegű erőszakkal foglalkozó szervezetekkel együttműködve vitafórumot szervezzen a jelenség megszüntetésére irányuló javaslatok megvitatására és a hatékony megelőző intézkedéseket eredményező bevált gyakorlatok példái megosztására.

3. Az Európa Tanács egyezménye ratifikálásra és végrehajtásra vár

3.1 2011-ben az Európa Tanács egyezményt fogadott el a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról⁽⁵⁾. Ez az első, jogilag kötelező érvényű nemzetközi eszköz, amely átfogó jogi keretet hoz létre az erőszak megelőzése, az áldozatok védelme és az elkövetők elítélése érdekében. A célja az, hogy a férfiak és a nők közötti jobb egyenlőség biztosítására szólítson fel, hiszen a nők elleni erőszak mélyen a nemek közötti egyenlőtlenségben gyökerezik, és a patriarchális kultúrának és a tényekkel szembeni közömbösségnek köszönhetően maradt fenn.

⁽⁴⁾ „WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women: Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses” [A WHO több országra kiterjedő felmérése a nők egészségéről és a nők elleni családon belüli erőszakról]; Genf, WHO, 2005.

⁽⁵⁾ Az Európa Tanács 2011. május 11-én Isztambulban (Törökország) elfogadott egyezménye (www.coe.int/conventionviolence).

⁽³⁾ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16173cor.en08.pdf>.

3.2 A szóban forgó egyezmény az erőszak összes formáját (fizikai és pszichológiai erőszak, szexuális zaklatás, kényszerházasság, női nemi szervek megcsonkítása, zaklatás, kényszersterilizáció, kényszerabortusz) figyelembe veszi, tekintet nélkül az áldozat korára, etnikai származására, nemzetiségére, vallására, szociális hátterére, esetleges bevándorló létére vagy szexuális irányultságára.

3.3 Mindeddig csupán húsz ország⁽⁶⁾ írta alá ezt az egyezményt, közülük is néhányan (Németország, Szerbia és Málta) fenntartásokkal, és mindössze egy ország⁽⁷⁾ ratifikálta. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Uniót és annak összes tagállamát, hogy minél előbb írják alá, ratifikálják és hajtsák végre az iztambuli egyezményt.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EU-ban élő nők 45 %-a állítja, hogy esett már áldozatul nemi alapú erőszaknak. 40-45 %-uk számol be arról, hogy szexuális zaklatás érte a munkahelyén. Becslések szerint Európában naponta hét nő halálát okozza nemi alapú erőszak⁽⁸⁾.

4.2 E jelenségnek egyébként erőteljes gazdasági hatása is van. A nők elleni erőszak az Európa Tanács 47 tagországában évente legalább 32 milliárd euróra becsülhető kárt okoz.

4.3 Az Eurobarométer egy 2010-es felméréséből kiderül, hogy a polgárok széles köre (a megkérdezett személyek 98 %-a) ismeri ezt a jelenséget, amelynek előfordulása igen gyakori (minden negyedik személy mondta azt, hogy ismer olyan nőt, aki családon belüli erőszak áldozata, minden ötödik személy pedig ismer olyan személyt, aki ilyen erőszakos cselekményeket követ el).

4.4 A nők jogi és társadalmi helyzetéről tartott második világkonferencia már 1980-ban rávilágított arra, hogy a nők elleni erőszak a leginkább elhallgatott bűncselekmény. Tizenhárom évvel később a bécsi emberi jogi világkonferencia emberi jogokként ismerte el a nők jogait. Az EU tagállamai elkötelezték magukat az 1995-ös pekingi cselekvési program alapvető célkitűzéseinek elérése mellett.

4.5 A „Nők a hatalomban” című második európai csúcstalálkozó (Cádiz, 2010. március) zárónyilatkozatában⁽⁹⁾ 25 női miniszter és az EU összes tagállamának számos politikai vezetője elismerte, hogy a férfiak és nők közötti egyenlőségnek még a tényekben is meg kell valósulnia, illetve hogy a nők elleni erőszak állandó probléma, amely az emberi jogok súlyos megsértése. A dokumentum megerősíti, hogy a szexista jellegű sztereotípiák továbbra is megkülönböztetéshez vezetnek, és figyelmeztet arra, hogy a fiatalabb nemzedékek lemásolják a szexista viselkedési mintákat.

⁽⁶⁾ Albánia, Ausztria, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Görögország, Izland, Luxemburg, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Málta, Montenegró, Németország, Norvégia, Portugália, Spanyolország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Svédország és Ukrajna.

⁽⁷⁾ Törökország.

⁽⁸⁾ „2011 Barometer on National Action Plan on Violence against Women in the EU” [2011. évi felmérés a nőket célzó erőszak elleni nemzeti cselekvési tervekről]; European Women's Lobby, 2011. augusztus (www.womenlobby.org).

⁽⁹⁾ http://www.igualdad.us.es/pdf/Docuemta_Otros_Cumbre.pdf.

4.6 Az európai intézmények különféle elemző és fellépési célú dokumentumokat állítottak össze, amelyeket – a teljesség igénye nélkül – az alábbiakban sorolunk fel:

4.6.1 Európai Tanács:

— Tanácsi következtetések „A nők elleni erőszak felszámolása az Európai Unióban” címmel (2010. március 8.), amely felszólítja az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy folytassák a nők elleni erőszak felszámolására irányuló erőfeszítéseiket, és mozdítsanak elő fellépéseket azok finanszírozásának biztosítására.

4.6.2 Európai Parlament:

— Állásfoglalás a nők elleni erőszakkal szembeni fellépést célzó, új uniós politikai keret prioritásairól és körvonalairól (2011).

— 2011 szeptemberében az Európai Parlament támogatta európai védelmi határozatok kibocsátását nemi alapú erőszak, szexuális zaklatás, személyi szabadság megsértése és gyilkossági kísérlet áldozatai számára. Ez fontos lépést jelentett a nőket védő európai térség kialakulása irányában.

4.6.3 Európai Bizottság:

— A nők chartája (2009), a Stockholmi Program végrehajtását szolgáló cselekvési terv (2010), stratégia a nemek közötti egyenlőség előmozdítására (2010–2015).

— Különböző tanulmányok készültek a nők elleni erőszakról a problémával kapcsolatos ismeretek elmélyítése érdekében.

— 2011. május 18-án egy javaslatcsomag elfogadása a bűncselekmények áldozatai jogainak megerősítése céljával (horizontális irányelv a bűncselekmények áldozatainak jogaival, támogatásával és védelmével kapcsolatos minimumszabályok megállapításáról; rendelet a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről).

— Speciális programok, például a Daphne III, továbbá a nők elleni erőszak ellen küzdő európai szervezetek (Európai Női Lobbi) finanszírozása.

4.7 A tagállamok egyébként – bár nem mindegyik – olyan jogszabályokat fogadtak el, amelyek célja a családon belüli erőszak bűncselekménnyé minősítése, az elkövető elleni szigorúbb eljárás, a családon belüli erőszak közrend elleni bűncselekménnyé minősítése stb.

4.8 Bár nemzeti és európai szinten továbbra sincs elegendő megbízható és összehasonlítható adat a családon belüli erőszak kapcsán, az ismert számok már így is elég ijesztőek ahhoz, hogy ne legyen kétségünk a probléma kiterjedését illetően⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Lásd „A becsületbeli bűncselekmények elleni harc Európában” című jelentést, amelyet 2012. március 8-án, a nemzetközi nőnapon ismertetett a Surgir alapítvány (svájci székhelyű nonprofit szervezet).

4.9 A számadatok és a szigorúbb jogalkotás ellenére az igazság az, hogy a közvélemény általában továbbra is úgy véli, hogy az egyenlőség elvén felépülő társadalomban élünk. Ez nemcsak azt a vitát torzíthatja el, amely a családon belüli erőszakkal kapcsolatos, hanem azt is, amely az erőszak más típusairól és a férfiak és a nők közötti – például a fizetés és a pályafutás során való előléptetések terén tapasztalható – egyenlőtlenségről szól.

4.10 Az erőszak egyik elfelejtett – hiszen a külvilág számára láthatatlan – formája a lelki erőszak. Ideje megtörni a csendet, és elismerni, hogy az erőszaknak ez a formája az emberi jogok megsértését jelenti, amivel a nemi alapú erőszakra szóló jogszabályoknak is foglalkozniuk kell.

4.11 A lelki erőszakot átélt nők, akik sok esetben egész hátralevő életük során sem heverik ki a súlyos traumát, holisztikus, ágazatokon átívelő segítségnyújtást igényelnek biztonságos rehabilitációs környezetben. Mivel arra kényszerültek, hogy a társadalomtól elszigetelve éljenek, és nincsen kézzelfogható bizonyítékok az erőszakos cselekményre, attól félnek, hogy senki nem hisz nekik. Újbóli beilleszkedésük érdekében alapvető, hogy a velük foglalkozók higgyenek nekik.

4.12 A családon belüli erőszak nemcsak a közvetlen áldozatot érinti, hanem azokat is, akik segítséget nyújtanak neki, vagy tudnak a problémáról. Ilyenek többek között a gyermekek, akiket érzelmi sérülékenységük különösen kiszolgáltatottá tesz, és előfordulhat, hogy a következményeket egész életük során érezni fogják.

4.13 Bár a családon belüli erőszak nem csupán a nők elleni támadásokban nyilvánul meg, fel kell tenni azt a kérdést, hogy miért van az, hogy a családon belül elkövetett egyéb bűncselekményeket – például a pedofiliát, amelynek 90 %-a esetében az elkövető közeli családtag – visszatartónak tartjuk, miközben a családon belüli erőszak esetén továbbra is azt vizsgáljuk, hogy mi készítette a bántalmazót az ilyen fellépésre.

5. Részletes megjegyzések és fellépési javaslatok

5.1 Meg kell válaszolni azt az alapvető kérdést, hogy a társadalom miért bocsátja meg gyakran az ilyen bűncselekményeket, avagy miért a megtámadott nőben keressük az elkövetett erőszakos tett igazolását. A gyakorta felhozott kulturális és társadalmi jellegű okok, azon túlmenően, hogy hamisak, csupán a jelenlegi helyzet fenntartását eredményezik.

5.2 Az az elképzelés, hogy a családon belüli erőszak egyfajta ősi kultúrában és hagyományban gyökerezik, megerősíti azt a hibás vélelmet, hogy a kultúra hiedelmek és gyakorlatok statikus elegye. Éppen ellenkezőleg: folyamatosan fejlődik és megújul. Pontosabban abból, hogy a kultúra heterogén, és egymással versengő értékeket foglal össze, következik az, hogy természetéből adódóan fejlődőképes.

5.3 A kultúra szervesen kapcsolódik a hatalomgyakorláshoz: a normák és értékek akkor válnak uralkodóvá, ha az őket hangoztatók hatalomhoz vagy befolyásos pozícióhoz jutnak.

5.4 A nők is a kultúra szereplői, és befolyásolják azt a kultúrát, amelyben élnek. A társadalomban és a kultúrában való részvételük alapvető a róluk kialakult képre és a helyzetükre ártalmas gondolkodásmód, szokások és hagyományok átalakításához.

5.5 Ezért van akkora jelentőségük a nők különböző hatalmi szinteken való alulreprezentáltságával kapcsolatos megfontolásoknak. Mindaddig, amíg a probléma nincs megfelelően megoldva és a nők nem rendelkeznek a számuk és a képességeik által indokolt képviselettel a gazdaságban, a társadalomban és a politikában, az ellenük irányuló erőszak problémájának megoldása túlságosan nehéz és túlonként lassú lesz. Bár a nemi alapú erőszak felszámolására irányuló állami politikáknak fontos szerepük van, a nők társadalomban elfoglalt helyéről kialakult hagyományos képet csak az változtathatná meg, ha a nők paritásos alapon vehetnének részt a hatalomgyakorlásban.

5.6 A nemi identitás modelljei, amelyek a passzivitást, a feladást és az alávetettséget évszázadokon keresztül női jellemzőknek minősítették, az agresszivitást, az erőt és a cselekvést pedig férfitulajdonságoknak tekintették, hozzájárultak az érzelmi kapcsolat egy olyan felfogásának kialakulásához, amely az évszázadok során a nőket alárendelt és függő helyzetbe skatulyázta be.

5.7 Im már nem elfogadható az olyan, identitásmodelleken alapuló kapcsolat, amelynek előfeltétele az egyik fél alárendelése a másikkal szemben. A férfiaknak és a nőknek ezért el kell gondolkodniuk arról, hogy miként viszonyulnak ezekhez a modellekhez. Ennek során a szabadság, az autonómia és a személyes kiteljesedés értékeiből kell kiindulniuk.

5.8 A nőgyilkosságok⁽¹⁾ áldozatainak jelentős százaléka korábban már tett feljelentést erőszak vagy fenyegetés miatt. Ez rámutat a megelőzés jelentőségére. Számptalan esetben semmiféle intézkedésre nem került sor az áldozatnak a támadója elleni megvédése érdekében.

5.9 A megelőzést célzó fellépések között többek között szerepelhet, illetve szerepelnie kell:

- a támadó vagy potenciális támadó terápiás kezelésének. Nem arról van szó, hogy kifogást vagy enyhítő körülményt kell találni az erőszakos fellépésre, sem arról, hogy az áldozatot ellenőrizhetetlen helyzeteknek kell kitenni, hanem arról, hogy foglalkozni kell az okokkal, és törekedni kell a támadó „meggyógyítására”, ami mindenki számára hasznos eredménnyel járna;

- olyan tárcaközi cselekvési tervek beindításának, amelyek a családon belüli erőszaknak az oktatási, szociális és egészségügyi szolgálatokon belül működő útbaigazító és információs rendszer révén történő korai felismerését és megelőzését célozzák;

⁽¹⁾ Az Egyesült Nemzetek definíciója szerint a nőgyilkosság egy nőnek egyszerűen női mivolta miatt történő meggyilkolása. Nőgyilkosságnak minősül egy nő ellen a családon belül vagy azon kívül elkövetett folyamatos erőszak is, amelynek eredménye az áldozat halála. Különböző országokban a nőgyilkosságok kapcsán végzett kutatások szerint a leggyakrabban a közeli, családi kapcsolatokban kerül sor ilyen bűncselekményekre.

- a fiúk és férfiak bevonásának a lányok és nők elleni erőszak kiküszöbölésébe;
- a fiatalok tájékoztató kampány révén történő bevonásának a megelőzés és a korai beavatkozás holisztikus megközelítésébe, és több tréning biztosításának a közvetlenül a fiatalok mellett dolgozó szakemberek számára;
- a családon belüli erőszak miatt elvált párok nyomon követése annak érdekében, hogy a nőket megvédjük a – gyakran halállal végződő – zaklatás és üldözés veszélyétől.

5.10 A családon belüli erőszak áldozatainak védelmére szakosodott részlegeknek olyan munkatársakra van szükségük, akik speciális képzésben részesültek, illetve olyan forrásokat igényelnek, amelyek garantálják a meghozott intézkedések végrehajtását; megfelelő források hiányában az intézkedések hatástalanok maradnak.

5.11 Fontos, hogy hozzanak létre multidiszciplináris támogatóközpontokat, ahol meghallgatják, megértik a nőket, és hitelt adnak szavaiknak. A családon belüli erőszak jelenségében pszichológiai, kulturális és vallási tényezők éppúgy szerepet játszanak, mint évszázadok óta meggyökerezett szokások. Az erőszaknak nincs egyetlen oka, és nem lehet kizárólag rendőri vagy büntetés-végrehajtási eszközökkel kezelni. A jelenség elleni küzdelemben alapvető a több területet átfogó, koordinált támogatás, amely megakadályozza, hogy a nő ismételt erőszaknak legyen kitéve. Különös figyelmet kell fordítani a fogyatékkal élő és a bevándorló nőkre, akik kiszolgáltatottabbak. Az ilyen támogató központoknak rendszeresen foglalkozniuk kell az erőszak közvetett áldozataival is, különösen a gyermekekkel.

5.12 Meg kell változtatni a biztonsággal kapcsolatos paradigmát, amit jelenleg túlságosan szorosan kapcsolunk a szervezett bűnözéshez, a terrorizmushoz, a személyek és vagyontárgyak elleni támadáshoz, a kábítószer-kereskedelemben, azonban a nőkre sok esetben a családjukban vagy a munkahelyükön leselkedő veszélyekhez szinte soha. Sok életet menthetnénk meg, ha a biztonság fogalmában több humanista, elsősorban a megelőzésre koncentráló kritériumot alkalmaznánk. Az új technológiák fokozott védelmet nyújthatnak: ilyen például az elektronikus karperec, amely távartatási végzés esetén megakadályozza a szabadlábon levő támadót abban, hogy megközelítse áldozatait.

5.13 A családon belüli erőszakkal kapcsolatos statisztikák nem festenek pontos képet erről a jelenségről, mivel nem mutatják ki a probléma valódi kiterjedését. Ezért sürgős a családon belüli erőszak nyilvántartási kritériumainak egységesítése, hogy az adatok európai szinten összehasonlíthatóak legyenek.

5.14 A kormányoknak előtérbe kell helyezniük, és – többek között pénzügyileg – támogatniuk kell a civil szervezetek (nőszervezetek, emberijog-védő szövetségek, szakszervezetek

stb.) munkáját anélkül, hogy engednének a csábításnak, és megkísérelnék ellenőrizni azokat, vagy önállóságukat csökkenteni.

5.15 Különösen fontos az oktatás területe. Az oktatás éppúgy biztosíthatja a diszkriminatív modellek és gyakorlatok fennmaradását, mint ahogy szerepet játszhat az egyének és a közösségek mentalitásának és magatartásának megváltoztatásában. Az iskolának nemi előítéletektől mentes oktatást és olyan, koedukációs megközelítést kell népszerűsítenie, amely a jogok és az esélyek egyenlőségén alapul. Eközben az egyén átfogó fejlődését kell céloznia, eltávolodva a sztereotípiáktól és a nemi alapon kiosztott szerepektől, és el kell utasítania mindenfajta, a nőket hátrányos helyzetbe hozó megkülönböztetést. Az iskola alkalmas arra, hogy lebontsa a nők és férfiak szerepéről alkotott, általában a médiában közvetített sztereotipizált képet, valamint rendkívül alkalmas a nemi alapú erőszak megfigyelésére.

5.16 Ahhoz, hogy az iskola betölthesse ezt a pozitív szerepet, alapvető, hogy a tanárok alap- és továbbképzése során legyen szó a nemi alapú, és különösen a családon belüli erőszakról. A tantervek és tankönyvek időszakos felülvizsgálatának állandósulnia kell ahhoz, hogy száműzzünk mindenféle szexista jellegű nyelvezetet.

5.17 Az egészségügy területe is alapvető jelentőséggel bír. Ha a nőket és a serdülőkorúakat az egészségügyi stratégiák középpontjába helyezzük, lehetőség nyílik annak a meggyőződésnek a megszilárdítására, hogy a nők ellen családon belül elkövetett erőszak kockázati tényező, nem pedig elszigetelt probléma.

5.18 Fontos időszakonként és rendszeresen felülvizsgálni a nyilvántartási és a bejelentéstételi eljárásokat, hogy elkerüljük az olyan szabályokat, amelyek a szakemberekre adminisztratív terhet róznak, vagy rugalmatlanok és nem fenntarthatóak. Ezeknek az eljárásoknak lehetőséget kell biztosítaniuk arra, hogy az egészségügyi problémát kockázati tényezőként rögzítsék (például a családtervezési vagy terhességi tanácsadás keretében), illetve egyértelműen különbséget tegyenek a városi és a vidéki szükségletek között.

5.19 A nemi alapú erőszakhoz kapcsolódó összes területen fontos biztosítani, hogy a tájékoztatás és a képzés hatékony és a valósághoz illeszkedő legyen, illetve hogy rendelkezésre álljanak a szükséges eszközök és források. Ezenkívül rendszeresen fel kell mérni a helyzetet, hogy a rendelkezésre álló információk a valóságnak megfelelőek legyenek.

5.20 A tájékoztatás és a képzés kapcsán meg kell különböztetni a tájékoztatást (amely az intézményben dolgozóknak szól), a képzést (amelyben mindazoknak részt kell venniük, akik az áldozatokkal kapcsolatban vannak és hozzájárulhatnak a probléma feltárásához), illetve a specifikus képzést (amelyben az áldozatokat támogatóknak kell részesülniük). Különös figyelmet kell fordítani a rendőrök és bírók képzésére, tekintettel az általuk a panasz rögzítésében és a támadó elítélésében betöltött szerepre. Fellépésük hozzájárulhat ahhoz, hogy a traumát okozó

tapasztalatból új remény szülessen. A büntetés-végrehajtási intézményeknek börtönön belüli programokat kell kidolgozniuk a nemi alapú erőszak női túlélői és férfi elkövetői számára, és a börtönökben dolgozók figyelmét valamennyi uniós tagállamban jobban fel kell hívni erre a problémakörre.

5.21 Végezetül az, hogy a nők ellen irányuló, családon belüli erőszakot az emberi joggal kapcsolatos kérdésnek tekintik, fokozza a tagállamok felelősségét az ilyen típusú erőszak megelőzése, megszüntetése és büntetése terén, illetve kötelezettségüket arra, hogy beszámoljanak arról, hogy miként teljesítik ezt a feladatukat.

5.22 A nemi alapú erőszaknak az emberi jogokkal való összekapcsolása lehetővé teszi nagyszámú mechanizmus – emberi jogi szerződésekkel foglalkozó szervek, nemzetközi

büntetőbíróságok vagy az emberi jogok európai regionális rendszere (Emberi Jogi Bíróság – az Európa Tanács szerve) – igénybe vételét a tagállamok nemzetközi és regionális szintű felelősségre vonásához.

5.23 Ha a nők ellen irányuló erőszakot emberi jogi kérdésként kezeljük, akkor holisztikus és ágazatokon átívelő választ kell adnunk a problémára, amely az emberi jogok dimenziójával egészíti ki az egyes szektorokban meghozott intézkedéseket. Emiatt meg kell erősíteni és fel kell gyorsítani a kezdeményezéseket az összes területen – köztük az igazságügy, az egészségügy, a helyi és regionális fejlesztési politikák, az emberi jogi segítségnyújtás stb. terén – annak érdekében, hogy megelőzzük és megszüntessük a nők elleni erőszakot.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON